

მუშა

1 წ.	6 თ.	3 თ.	1 თ.
მ.	მ.	მ.	მ.
5	2 50	1 25	— 50
6	3 —	1 50	— 60
10	5 —	3 —	1 —

სოფელ ორლოვკაში დააპატიმრეს ყოფილი წევრი სახელმწიფო სათათბიროსი პრიტულა. რუსეთ ჩინეთის ბანკიდან, ყალბი დოკუმენტით მიიღეს 20, 000 მანეთი. ვალუაროში მომხდარ მიწის ძვრით დიღუბა მრავალი ხალხი.

ქალაქია ლია (უკმეებს გარდა) დილის 10 —ს. 2 ს.; საღამოს 5 ს. 7 სათ. ა დ რ ე ს ი: თავ. აზნაურობის სახლი, სახალისი ქუჩა., № 117.

მელქისედეკი საშუალოდ

რადგან კარგი ლექსები უკლებლივ დაიბეჭდა, ახალი კი ან ძველის გამოცემა იქნება, ან დამატება, ამიტომ ლექსებს არ ვებეჭდეთ.

3 თხი 3 თ

ამ ახანაგს, რომელმაც პელუტიეს შრომის ბირების ისტორია და რომოტიკის შემამოხის წერილი წაიღო, გამოგვიგზავნონ დაუფლებელი, ან შეგვაცუბიოს დაუფლებელი, ვის გამოატანა და მაშინ ჩვენ მივიღებთ ისეთ ზომას, რომელიც საუბრად დაუკარგავს ამ უკანაგს ამხანაგის გაგლეჯს მალას. P. S. თუ მართალი პასუხი ვერ მივიღეთ წიგნის წამლები ამხანაგიდან, ჩვენ იძულებული ვიქნებით მის ამხანაგობას სხვა თვალით შევხედო.

გრიგალის წინ.

მე, Господи, гряди, гряди скорей.

III

სიხუშე, მაგრამ ეს ის სიხუშე, რომელიც გრიგალს, ქართველის წინ უძღვის. შოშის თავზარ დამცემი სიხუშეა. სიხუშეა გარედ, მაგრამ ხალხს გულში კი ჯოჯოხეთი ტრიალებს. ჯერ კიდევ არ ისმის იქიდან რისხვის ქექვა, ჯერ კიდევ სიხუშის კოშმარი გვეკლავს გულს. მაგრამ საშინელი წაზი შორს აღარ უნდა იყოს: პავრი გაფენილია ელექტრონით, მძიმე დამხუთავი, ერთ-ფეროვანი ღრუბელი დასწოლია დედამიწას, რომლის ქვევრიდან საშინელი კატასტროფის მომასწავებელი გუგუნი მოისმის. აჰ-ი, ვით წინამორბედი, ცეცხლის ენები მოსჩანან. ხან ქრებიან, ხან ისევ და ისევ იჩენენ თავს. ტყე განსაცდელის მომლოდინე გულსკადავად ზუზუნებს, ყველაფერს თავი დაუხრია, ყველაფერი დაღვრემილა: გეგონებით განჩინების მომლოდინე ყოველგვარ სულით სპეტაკდება. მოუთმენლობის ნიშნება ნათლად იჩე-

ნა თავს, კატასტროფის მომასწავებელი სიხუშე უფრო და უფრო აუტანელი ხდება. მიმავალი ზამთარი უკანასკნელი სუსხით გვიმასპინძლებდა. მიმავალი ბოროტი სული სკდოლობს მომავალ თავისუფლებას შობის დღე გაუშვარს და მის მოშობელს ჯალათებურად უკაწრავს გულს. მალე ქართველი ატყდება, მაგრამ ჯერ კი გლოვისა, და ტანჯვის ხმები მოისმის.

ძველ რეგიმის დამმარხველთა დროშა მალადა არის აწეული და გამწარებულია ლაშქარი თავს იყრის ამ წმინდა დროშის ქვეშ. სხვა გზა არ არის. ხალხი უკან იხედვს — სანუგეშო არაფერია: შიმშილი და მონება, დღევანდელ დღეს ითვალისწინებს და კიდევ ის არა სასურველი სურათი ეხატება წინ: შიმშილი და მონება. მხოლოდ მომავალი, რომელიც მოსჩანს ღრუბელს იქით ნათელია. ამ ნათელ მომავალს წინ გრიგალი უძღვის, ხალხიც ეს გრიგალი უნდა გაიაროს სანამ ნათელ მომავალს მიღწევდეს მაგრამ სანამ გრიგალს მიახწევდეს კიდევ ბევრი გატვირთვა გასავლელი, ბევრი შხამის ფილა დასაცლელი. გატვირთვა და უბედურება, რომ მიგვრკევას საშინელი სისასტყით ამ გრიგალისკენ. ჩვენ გრიგალისკენ მივდივართ, — გრიგალი ჩვენკენ მოდის.

ჯიბრი რეპეტიასა და რეგოლიუციას შორის სასტიკდება. დღე და ღელე ბოროტი სული ევებას აღრმავებს, ტანჯვის მორყეით ჩანთქმას გვექვადის. ხალხის მისწრაფებათა დასახმობად ხალხსვე ტყავს აძრობს, ადამიანის დამცირებას საზღვარი არ აქვს: საქმე იქამდის მივიდა, რომ სრული შეგნების მქონე ვეჟაკნი ყოველ სახსარს მოკლებულნი, სიცოცხლის გზა დაშოშობლნი და სიცოცხლისა მომსურნი, რომ ერთი ზნეობრივით და ფიზიკურად მომავედინებულ სიკდილს — შიმშილს — რომ გადურჩნენ მეორე გახრწილების და ზნეობრივი სიკდილის ხელში ვარდებიან: თავიანთ ცოლებს თვითვე აგირავენ საროსკიპო

სახლებში გროშებისათვის) ასეთი საშინელების ავტორი, შემქმელი და მასხარდოვე, — ჩვენი გახრწილების რეგიმი — კი ჯერ ცოცხალია, მაგრამ მის დანაშაულებათა სიმძიმე მატულობს ყოველ დღე, მალე ის აუტანელი გახდება და მონობის უსახიზღრეს გამოხატულებას — თვით მკვრობლებს — დასცემს და დაფრტოს ის.

დედამიწა გულშემატკივართ დედა ჩვენი ხალხისა, მისი ერთგული მოსახრდოვე გადამწვარი და გადამუგუერი რეპეტიის მიერ წრეულს არაფერს მისცემს მის შემეყურე, ისი ბურჯებით აღზრდილ ხალხს და დამწვეული ბრბო მოედება მთელს რუსეთს შემაძრუნებელ არხიად.

მთავრობის უსიკრებლობამ და გახრწილებამაც თავის მწვერუდს მიაწწია: ყველგან და სხვაგან, სისხლსა და ცრემლს ერთმანეთში არეულს აღენს დაბრჩავებულ ხალხს, ანგრევს მის ოჯახს და ჰკლავს ზნეობრივად მას როგორც ადამიანს მის ადამიანურ გრძნობების ზღოვებით, მის ცოლსა და მის ქორთა შვილებს არაერთი გამხეცებულ ორდას უგდებს ხელში სატანჯველად და ნამუს ასახდელად და თან ამ გამოუთქმელ ტანჯვაში ჩადებულ ხალხს დასაცინის: იმისთვის გამწვევ, იმისთვის გზავს, იმისთვის ენდარბებსა, ეზაკებსა და დაქირავებულ „პოგროშიკებს“ ბილწი ფეხებით ესთელოვ შენში ყოველ ადამიანურ ღირსებას, ნამუსსა ვხდი შენ ცოლსა და ქალიშვილს, რომ შენი სიყვითლანა, შენზე ვზრუნავო. აი დაიცნე, დაიცნე ხალხის უბედურებაზე, რომელიც არ ებატეება, რომელსაც ვერ აბატებს მას ვერც ხალხი და ვერც ისტორია.

ასე, ამ საშინელი საფასით ყოველს რეპეტიას თავის რამოდენიმე წამით არსებობას, გაივლის ეს წამები, გაივლის, რადგან იმ ცრემლით და სისხლით, რომელითაც ამ რეპეტიამ რუსეთი მორწყა, იზრდება და მაგრდება რეგოლიუტია. რეპეტიისგან დათესილ ტანჯვა-ვაებაში იქჩის სახალხო სარეგოლიუ-

ციო პოეზია, პოეზია ზიზღისა, სიკვდილისა და დანგრევისა, პოეზია, რომელიც მონობის დასანგრევად ამდგარ ლაშქარს გზას გაუკეთებს, წინ გაუძღვება. ყოველ ცრემლის წვეცს რეპეტიისგან ჩამოგდებულს, ყოველ სისხლის წვეცს რეპეტიისგან დანთხეულს სხეული ესხმის, მეომრად იქცევა და თვითვე რეპეტიას ეგლინება თავზარ დამცემ მოსისხლე მტრად. ცხადია ეს თქვენ ჰკლავთ დიდი ხანია, ათასობით და ათი ათასობით ჰკლავთ და ამ წყევლეთ ხალხს 9 იანვრის შემდეგ, შეაჩერეთ რეგოლიუტია? ვერა, ვერც იმით შეაჩერებთ რასაც აწი მოჰკლავთ და დაამწყვდევთ. სიკვდილი სიკვდილსა იწვევს, სიცოცხლე-სიცოცხლეს. რაც დასთესეთ ის უნდა მოიპოეთ. ტალახში და სისხლში შობილი ხარო, ტალახში სისხლში ჩაგახრბობს ის რეგოლიუტია, რომელსაც ამოღ ძირს უთხრით და რომელიც რაღაც ფატალური ლოლით უფრო და უფრო იზრდება; თქვენი რეგიმის ძარღვები საშინლად დაბერილია, მალე ის მის შიგნით გახრდილ საშინელ ძალას ვეღარ გაუძლებს და ცხიველყოფელი ქართველი იფეთქებს.

Содраи нитесь, Вальтасары!
კ. ი. ი.

ახალი აზგავი

მიხეილის ქუჩაზე, აგრონოვის ფესცამლის სახელოსნოების მუშებს არტ. ადამიანს და მარკარიანს მოუვიდათ ერთმანეთში ლაპარაკი სრულებითი ზმარლო საქმეზე. გაჯავრებულმა მარკარიანმა დანი დასიკვდილოთ დასკრა მუცელში ადამიანს, რომელიც უკვე გარდაიცვალა. ამ მომხდარს უბედურებათ თავზარ-დამცემი მკვლელობა მარკარიანს ადგილიდან არ დამრუღა. პოლიციელებმა შეიპყრეს და ორს სალდაოს გადასცეს საკომენტანტო სამმართველოში მწასყვანათ. მაგრამ ვინ წარმოადგენს იმ საშინელს ჯოჯოხეთის ტანჯვა წვალებას რაც სალდაოებმა მარკარიანს მიხილოვის ქუჩიდან საკომენტანტო მართველო-

ბამდის მიყენეს! ცემა, ტყემა. შტო-
კის დაკრა, კონდახის დანარცხება.
მუჯღუფუნების ცემა ყოველ ივე გა-
მოცდევით უბედურ მარტაჩიანს.
როცა იგი წაიქცეოდა ააყენებდნენ
და ორ ნაბიჯს შემდეგ კვლავ ის
საკლადოება დატრიალდებოდა. მწა-
ხელები ზოგერთი ვერ იკავებდნენ
თავს და ჩერდებოდნენ, მაგრამ გა-
ცოფებული სალდათი თოფს უღე-
რებდა „რაზიტის“ შეძახებით.

— ქალაქის გამგეობა სთხოვს სა-
ხლის პატრონებს თავის დროზე
ე. ი. თვის გასულს გაისტუმროს
თავიანთი მეფხოვები. აგრეთვე
სთხოვს იმ სახლის პატრონებსაც
რომელთაც წასული თევების ხედი-
რი ჯამაგირი არ მიუციათ მეფხო-
ვეებისათვის ასეთები გადხადონ.
წინააღმდეგ შემთხვევაში გამგეობა,
აბრთხილებს სახლის პატრონებს,
რომ იგი იძულებული იქნება სა-
სამართლოს მიმართოს.

— კოჯორის გზაზე 7 მარიამო-
ბისთვის ეტლით მიმავალს არაქელ
დაძაოვს და მ. ხაჩატუროვს თავს
დაესხნენ ორი შეიარაღებული კა-
კი: წართვეს მათ თითო თუმანი
და იმ ტყეშივე მიიმალნენ, საიდა-
ნაც პირველად გამოვიდნენ.

— თბილისის სამოსამართლო პალა-
ტამ მოსპო საქმე „ესტან ი ხოდი“
რედაქტორის ნაზარეკოსი. უკანა-
სკნელი პასუხის ეგებაში იყო მი-
ცემული 128 და 129 მუხლის ძალით.

— როგორც გადმოგვცეს ქალა-
ქის ბაღების უფროსს ბ. რომანოვს
„დაწაკაქანების“ პარტიის ჯგუ-
ფისკან მუღლაზაშვილის წერილი,
სადაც წინადადებას აძლევს რომა-
ნოვს თბილისიდან დაუყოვნებლივ
გავიდეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში

სიკვდილს უქადიან. ვალათ დაუნი-
შნათ 10 მარიამბისთვის, როდემდი-
საც რომანოვი თბილისიდან უნდა
გაეცადოს და ადგილი განათავისუფ-
ლოს.

— თფილისის სამოსამართლო
პალატის განკარგულებით შეაჩერეს
სომხური სოციალ-დემოკრატიული
გაზეთი „კაიფი“, მინამ სსსამართლო
არ გააჩვენეს საქმეს.

— გაიფიცნენ „თბილისის ფურ-
ცლის“ ასოთ ამწყობნი და წარუ-
დგინეს ბ. ხაჩატუროვს ეკონომიური
მოთხოვნები, რის გამოც გუ-
შინ და დღეს „თბილისის ფურცე-
ლი“ არ გამოსულა.

— როგორც გადმოგვცეს სპარ-
სეთის კონსტიტუციის გამოცხადების
გამო ბევრს სპარსელებს განზრახვა
ქონიათ დასტოვონ რუსეთის სამ-
ფლობელო და სპარსეთის კონსტი-
ტუციონურ სახელმწიფოში გაემ-
გზავრონ.

— როგორც ნათლულიდან გა-
ცემიანებენ იქ 6 ამ თვის ორს
თათარს მიუტანათ ერთი ყუთი
გასაზავნათ, საყარაულოთ მღვო-
საღდათებს მიუტყევიან ყურადღება
და ყუთი გაუფხვრიათ: აღმოჩნდა
შგვ ერთი ბერდანის თოფი და 100
კალი ბერდანისავე პატრონა.

პროვინცია

სოფ. მარტყოფი. (გაზედ კახე-
თი), დღევანდელი დიდებული, უკი-
დურესობამდე მიღწეული, მოქალა-
ქობრივი ომი სრულდებით გვაიწყ-
დება ამ სოფელში ყოფნის დროს
და გული სიბრაზით და სინანულით

ფელეგონი

**საზრანგეთის დიდი ჩემო-
ლიუშია.**

(პ. კრამატკინის.)
(გაგრძელება *)

ბურჯუაზიის პოლიტიკურ მის-
წარფების შედეგად იღვა წარმო-
მადგენლობითი მთავრობის ყოვლად
ძლიერ სახელმწიფოში, რომელიც
ხელმძღვანელობს მთელს კავოგე-
ბას მოქალაქას; ეს მიმართუ-
ლება სახელმწიფოს შესახებ ნასეს-
ხები ქპონდათ ძველი რომის იურის-
კონსულტაგან.

არა ნაკლებ გამორკვეული იყო
მათი ეკონომიური იდეა. სა-
ფრანგეთის ბურჟუაზიის წაითხუ-
ლი და შესწავლილი ქპონდა პო-
ლიტიკურ ეკონომიის შემქნელ
ტიპოგოსა და აღამ სმიტის თხზუ-
ლებები, მან იცოდა რომ ეს თეო-
რიები ინგლისში უკვე განხორციე-

*) იხილეთ „მუშა“ ნომერი 50.

გვეცება, როდესაც ხედავ რომ ამი-
სთანა ძვირფასს დროს კიდევ მოი-
ძებნება ისეთი ჩამორჩენილი სოფ-
ლები, როგორიც არიან მაგალითად:
**მარტყოფი, ნორია, ახალ სოფე-
ლი, ლილი** და სხვა, სადაც ძვე-
ლებურადვე ნაყარდობს ისევ ძვე-
ლი წესი, ისევ ძველი ერთგულ-
ბა მთავრობისადმი.

ამთ (ყერძოდ კი მარტყოფელ-
ბის) შეუგნებლობას, ჩამორჩენას,
ყოველგვარ რეაქციონურ და ხუ-
ლიგანურ თვისებებს გარდა, კიდევ
ამტკიცებს მათი წნეობით დაცემა.
მათ ორშაბათს, 31 მკათათვის სა-
ღამოს ჩაიდინეს, მთავრობისაგა-
ნაც კი არა მოსაწონი საქმე: ორი
ქურდის ჩაქვევება.

ამის წინადაქაურებს: დავ. ეპი-
ტაშვილს და ვას. ჩიტრეკაშვილს
დაპარგადათ თითო ხარი, რომე-
ლიც ბევრი ეძებს ახლო-მხლო
სოფლებში, მაგრამ ვერსად იპოვნეს
მერე, ორშაბათ დილით, იმედ; გა-
დაწყვეტილება მიაშურეს ქალაქ
თბილისის საყაპოს. მოვიდნენ თუ
არა საყაპოში, მათ შეამჩნიეს თა-
ვიანთ სოფლისავე ბიჭები: ივანე
ისაკის ძე ეპიტაშვილი (20 წ.) და
ბესო იაკობის ძე შოშიაშვილი
(17 წ.), რომელნიც თურმე ჰყი-
დნენ მათ ხარებს ხუთ-ხუთ მანეთად.
ამის მხანველი გლეხ კაცები ისე
გაბრაზდნენ, რომ კინაღამ იქვე არ
დახოცეს ჯოხებით ის ბიჭები, მა-
გრამ მერე, სხვების რჩევით, აშკო-
ბნეს თავიანთ მამასახლსთან წამო-
ყვანათ. აგრეც მოიქცნენ. გადაუ-
კრეს ამ ქურდებს ერთ-ერთმანეთზე
ხელები, გაუშურეს პირი-სახე, წაი-
მღვანეს წინ და ხარებთან ერთად
ცემატყებით მოკრეკებოდნენ სო-

შემდეგ მისცემოდა დაენებება თა-
ვი სოფლისათვის, ქალაქში გადა-
სულიყო და ბატონის გამოცვლის
შემდეგ, დიდი სარგებლობა მიეცა
მრეწველობისათვის, იმ მკორე ხარკის
მაგვრად, რომელსაც იგი, იკლავს
და რა თავისთვის ლუკმა-პურს, თა-
ვის სენიორს (ბატონს) უხდიდა.

საქირო იყო წესრიგი სახელმწი-
ფო ფინანსებში, საქირო იყო ხა-
ზინისათვის სასარგებლო და უფრო
ადვილი გადასახადი, ხარკები, საქირო
იყო ის, რასაც ვერაგულად უწო-
დებენ „მრეწველობის და ვაჭრო-
ბის თავისუფლებას“. ძირს სადავე-
ლი ცეხები, კამპანონაჟები, რომე-
ლიც აპროლებენ ექსპლოატაცი-
ის თავისუფლებას! ძირს ყოველივე
ის, რაიც ხელს უშლის ახლად
აღორძინებულ მრეწველობას, ძირს
შინაური დამოყენები და ამკრძალა-
ვი კანონები! ხელ. შეკრულობის
სრული თავისუფლება!

რომ ამ მიზნისათვის მიეხწია
ბურჯუაზიის ჯერ უნდა დავებოთ
ბატონობა სასახლას, არისტოკრა-
ტიისა და სამღვდლოებისა; საქირო

ფლიკატენ. ჯერ სოფელში არც-
ყავდათ ეს საკლადები მოყვანილი,
რომ მათ თავ-პირი დასისხლიანებუ-
ლი ქპონდათ უწყალო ცემისაგან.
ეს უბედურება აქაურმა უეცრ-
ხალხმა არ იკმარა და სოფლის კან-
ცელარიასთან, მამასახლისის ბრძანე-
ბისმებრ, უფრო ცუდადღე დააყენეს
ამ საკლადებს; მათ გულ-შეშარაფი
ყვირილი, ღრიანცელი გლოვის
ზარავით ისმოდა მთელ სოფელში,
რამაც აუარებელი ხალხს მოუყარა
იქ თავი. ხალხს ხელები რომ მოე-
ღლიათ ცემით, მოახტნენ მაშინ კის-
რებზე თოკი და პარქვე რიყის პი-
რას ჩაათრეს. (მანძილად 40—50
საფ. იქნებოდა). მიათრეს თუ არა
რიყის პირას, დაწვინეს ერთ ხის
ძირას და სეტყვასათ, მამასახლი-
სის და მისი ამხანაგების მხეცურის
განკარგულებით, დაუშინეს დიდი
ქვები. უთა წუთი არც კი იქნე-
ბოდა გასული, რომ ის უბედურა
ქვებ ქვეშ გმინადნენ, ოხრადნენ
და შეგლას თხოულობდნენ, მაგრამ
ვინ იყო იმის მუდარის და თხოე-
ნის გამგონე!

მამასახლისის და ხალხის გამხეცე-
ბამ იქამდე მიაღწიეს, რომ შებრა-
ლების, ხმის ამოდების ნებას არავის
აძლევდნენ, რის გამოისობითაც,
ერთ ხუთ-ექვს კაცს კინაღამ იმათ
დღე არ დააყენეს; ერთ დღეა-კაცს
კი ტირილის გულისათვის სახრით
ყბა გაუტეხეს.

უკვე კარგად იყო ჩამოხნელებუ-
ლი, რომ ისინი ისევ საშინლად გმი-
ნადნენ და წყაოს თხოულობდნენ...
მაგრამ წარმოიდგინეთ, იმდენად
გაუქვავდათ ამ უეცრებს გული,
რომ ვიდრე თითონ არ მოისურვეს,
არც წყალი ასმევდნენ და არც ქვებს

იყო მოეწყო სახელმწიფო და მასი
მარჯველობის უფლება იცით ჩაგე-
ლო ხელში.

აი,—მთელი პროგრამა ბურჟუა-
ზიის რევოლუციის მოახლოებე-
სა, პროგრამა, მშვენიერად ვანსა-
ზღვრული, რომელშიაც ყოველივე
თავის ადგილასაა, ყოველივე პარ-
მონიული, ყოველივე დამთავრებუ-
ლია.

რა თქმა უნდა, უსამართლობა
იქნება რამ ესთქვად, რომ ბურ-
ჟუაზია მხოლოდ ვიწრო ფეოდალურ
ინტერესებით იყო ხელმძღვანელო.

შესამე წოდების უკუფსი წარ-
მოადგენდნენ საზრდოვანდნენ დი-
დებულის წყაროთი, მეფრამეტე
საუკუნის ფილოსოფიით, რომე-
ლიც უკვე შეიცავდა ნასახს შემდეგ
აღორძინებულ დიდებულ იდეათა.
უმადლეს ხარისხამდე მეცნიერული
სული ამ ფილოსოფიისა, მისი ღრმა
ზნეობრივი ხასიათი, მაშინაც კი რო-
დესაც იგი საეკოა ზნეობას დასცი-
ნოდა, მისი ნდობა თანასწარა
შორის მცხოვრებ თავისუფალ ადა-
მიანის გონების, ძალის და დიადი-

„სილინენ, — ასე იწუნენ უძრავად, ქვეშ დაშლულნი 2 — 3 საათის განმავლობაში. მერე-კი, როდესაც კარგათ ჩაობინდნა და მოსწყინდნა ამ სურათის ცქერა, — აცალეს ქვები, წაღეს დააღვივნეს და ცოცხალ-ქვედრები, ხელებ შეკრულნი ამ ღამეს „პურის მალაზიში“ (ცარიელი იყო) დაჰყარეს უუეროდებოდ. ცოცხალ-მკვდრებს თოფებით ჰყარაულობდნენ მეორე დღიდან. იმ ღამეს ერთმა, ბესო შოშიაშვილმა წამებით განუტევა სული, მეორე კი, მეორე დღეს ძალზედ დაჩქვითი, საცაქოთ, სახლი გადიტანეს. მკვდარს ბოქალის შეგო-წყებით ჯერ გასჭრიან და შემდეგ დასაცემენ შუობლეს დასამარხად. ესლა-კი მოგმართათ კერძოდ თქვენ ღატანო, შეგვენს მოკლიბულნი კლენო, და გკითხვათ: „რა ჩაიღიწეთ თქვენ! ნუ თუ უნდა ჩაქვევოთ, წუთი სოფლის გამოასალმოთ ის ადამიანი, რომელიც იძულებულია დღევანდელ ღუბქირ და აუტანელ მდგომარეობისაგან იქურდოს, იავახაკოს? ნუ თუ გგონიათ რომ ყაჩაღობა და ქურდობა დღევანდელი მთავრობის და უმოთვრესად კი კერძო საკუთების წაყოფი არ არის? ერთი მითხარით ვინ იქურდებს, ვინ იავახაკებს თუ არ გაქვირებული ან ცხოვრების საღსარს მოკლებული და შევიწროებული-დაჩაგრული? ერთი მითხარით ვის მოსწონს ყაჩაღობა თუ აა სიშოიისაგან მიზნედილს და ლუკმა-პურის ნატრულს? ჩაუკვირდით ყველა ამ კითხვებს და თქვენვე მიეცით თქვენ თავს ჯგროვანი პასუხი, ვინაიდან ეს საქიროა თქვენი შეცდომის ცხადსაყოფე-

ბისადმი, მისი ზიზილი დესპოტიურ დაწესებულებისადმი — ყოველივე ეს შემდეგში რევოლუციონერებში იჩენს თავს. საიდან იღებდნენ ისინი ასეთს რწმენის ძაღს, რომელიც მათ ბრძოლას დროს დავანახებს? უნდა ვსთქვათ რომ ისინი, რომელნიც ყველაზედ უფრო თავგაზადებით ემსახურებოდნენ გამდიდრების პროგრამის, წყველის გულით დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ კერძო პირთა სიმდიდრე უკეთეს საშუალებას წარმოადგენდა საზოგადოებრივ ნაქონის გასამდიდრებლად. მაგრამ რა დიდიც არ უნდა იყვნენ თავისუფლების, თანასწორობის და თავისუფალ პროგრესის განცენებული იდეები, რომელნიც ბურჟუაზიის უფრო გულწრფელ წარმომადგენელთა ახლად აღმთქვნიდნენ 89 — 93 წლებში, ჩვენ მოვალენი ვართ განვსაჯოთ ისინი მათი პრაქტიკულის პროგრამის, მათი თეორიის განხორციელების მიხედვით.

განცენებული იდეა გამოურკვეველი რჩება; — როგორ გამოიხატება იგი რეალურ ცხოვრების ფაქ-

ტად და მით ამ გეგარ შეცდომის მომავალში თავიდან ასაცილებლად; ხოლო მე კი ჩემის მხრით გმტყუთ, რომ არ მოისპობა ქურდობა, ავახაკობა და სხვა ამ გეგარ ბოროტ-მოქმედებანი, სანამ ძირიან ფესვებიდან არ აღმოიფხვრება ყოველივე მთავრობა, რომლის ნიშნად, სანამ არ დარჩება მარტო ფერფლი... სანამ არ მოხდება ეს დიდებული საზოგადოებრივი აქტი (სოციალიზმი), სუო ამაოა თქვენ-გნით მიღებული ზომები ზემოხსენებულ მოვლენების წინააღმდეგ. უშუალოდ ამ კითხვების შემდეგ ყველა ქალაქი მყოფელი კაცი იტყვის მხოლოდ იმას, რომ **ქურდობა ნაყოფია კერძო საკუთებისა და ყოველგვარ მთავრობისა.**

P. S. დაწვრილებით ცნობებს აქაურების ცხოვრების შესახებ, შემდეგში ნივანედი პატრეცემულ რედაქციას. *)

სოფიადისტი.

წიკრილი რედაქციის მიმართ

ბ-ნა რედაქტორა!

უმორჩილესად გთხოვ თქვენ პატრეცემულ გაზ. „მეშაში“ ადგილი დაუთმოთ ამ ჩემ წერისს.

სამი წელიწადი არის მას აქეთ, რაც მე გაზეთების გაყიდვა დაიწყე და დღესაც ამ ხელობას ვაღგევარ რომლითაც მე ვპოულობ ცხოვრების წყაროს ამ ერთი ერთი საშუალებით, მაგრამ საუბედუროდ

*) ჩვენა დამოუკიდებელ მახეხას გამოქვს კარესმანქანები ვერ დაიქმნა დროზე...

ტებში? შეხედეთ თანამედროვე სოციალისტებს, რომელნიც თავის აღმართოვანებას, ენტუზიზმს პოეზიებს მასსათა ბედნიერებაში, საერთო იდეის სილიდემში, მაგრამ შეხედეთ რა სხვა და სხვა გვარნი არიან მათი თეორიები ამ იდეალის პრაქტიკულ განხორციელების მხრივ? ერთთათვის სოციალიზმი განთავისუფლება კაცობრიობისა, მაშინ როდესაც მეორეთათვის სამუშაო ქირის რეფორმის ძლივს ნიშნავს! და ამ ორ უკიდურესობაში შორის ჩვენ ვაჩნევთ ყოველგვარ ნაკეთებს. განცენებულ იდეას შეუძლიან ადგილი მისცეს ყოველგვარ სხვა და სხვა ნაირ პროგრამას; მაშასადამე ჩვენ უნდა განვსაჯოთ ისინი არა იდეის, არამედ პროგრამის მიხედვით.

და თუ სამართლიანად ვიღიარებთ რომ ბურჟუაზია 1789 წ. თავისუფლების, თანასწორობის, პოლიტიკურ, ეკონომიურ და რელიგიურ განთავისუფლების იდეებით სულდგმულობდა, აგრეთვე უნდა ვიღიაროთ რომ ეს იდეები იღებდნენ ფორმას და გამოხატულებას სწო-

რედ იმ ორკეც პროგრამაში, რომელიც ჩვენ დავასურათთ: განუსაზღვრელი თავისუფლება ყოველგვარ სიმდიდრის სარგებლობისა, გამოყენებისა, ადამიანის შრომის ექსპლუატაცია, არავითარი გარანტია ამ ექსპლუატაციის მსხვერპლთათვის და სახელმწიფო უფლობის ცენტრალიზაცია ექსპლუატაციის თავისუფლების უზრუნველსაყოფად, ე. ი. იაკობინური სახელმწიფო ძველ რომის სახელმწიფოზე გამოკრილი.

ხალხი? როგორღა იყო მისი იდეა? ხალხიც იმავე თანამედროვე ფილოსოფიით საზრდობდა. დიდებულ შოტლანდიელ მოახრეთა იდეები, სისტემაში მოყვანილნი, განვითარებულნი და პოპულარულად ქცეულნი შეუშინებლად ვრცელდებოდნენ საფრანგეთში იმათ შორისაც კი რომელნიც გუთანს მიაგორებდნენ და სამქედლოში ან სამხერხაოში მუშაობდნენ. ისინი სულდგმულობდნენ თავისუფლების დიდებულ პრინციპებით და მომავალში საყოველთაო მენდიერებას მოელო-

დნ. როდესაც ამ ეპოქის ლიტერატურას კითხულობთ თქვენ გაკვირვებულნი ხართ წმინდა სოციალისტურ და კომუნისტურ იდეების სიმრავლით, იდეებისა, რომელნიც ხალხში ვრცელდებოდნენ ბურჟუაზიის ისეთ წარმომადგენელთაგან როგორებიც იყვნენ სიეისი და ბრი-სლო, რომელმაც ჯერ კიდევ პრუდონზე ადრე სთქვა: „საკუთრება ქურდობაა“.

გამოურკვეველი მისწრაფებანი კომუნიზმისა და ანარქიზმისაკენ იპყრობდნენ ხალხის მასსებს. საკმარისი ვადაითხვა რუსისსი, მისი ფილოსოფიურ ნაწარმოებთა დაროვნებისა, რომელნიც იმ დროს კითხულობდნენ, რომ დარწმუნდნენ ამაში. მაგრამ მაშინ როდესაც ბურჟუაზიისათვის ეს იდეები განთავისუფლებისა გამოიხატებოდნენ დამთავრებულ პროგრამაში პოლიტიკურ და ეკონომიურ ორგანიზაციისა, ხალხს ამავე იდეებს ასწავლიდნენ უარყოფითა მთელი რიგის სახით, მას არ უხსნიდნენ თუ რა უნდა აეშენებინათ დამხობილ დაწესებულებათა ადგილებზედ. შეიძლება თქვენს

(ბარჩენები) რომლებიც სოციალ-დემოკრატის სახელს ატარებენ და საქმით-კი არაფერს არ აკეთებენ... მაგალითათ მე თვითონ პირადათ ვიწნობ ერთს საზოგადოებაში ნახევრად წარჩინებულს სოციალ-დემოკრატის სახელის მატარებელს იულია დარახველიძეს, რომელსაც ერთს დროს კომიტეტის შესაწირი ფულის კრუშკა გზარა ხოლო დღეს კი ამ კრუშკაში კეპიკი აღარ გლია აი, ამისთანა ელემენტებისაგან შესდგება ოთხმოცდა ცხრამეტი პროცენტი ჩვენი სოციალ-დემოკრატებისა, რომლებიც ცარიელი ვალესილი ერთი ქვეყნიერებაზედ საზოგადოების დაარსებას პირდებიან ხალხს და საქმით კი ასეთ იქცევიან — გორც ზევითა აღენიშნე; აღდგაო და ხელო, — ვნახათ როგორ აუტარებენ ხალხს ისინი თავის დამირებას.

ნაკვერცხალი.

ლი ა წ ი რ ი ლ ი

პატონ ნარტისკად სოსო ავანიაძეს სიღნღში.

ჩქარა და დაუყოვნებლივ მომეცით პასუხი რომელ პარტიას ან ჯგუფს ეკუთვნით თქვენ თუ არ გინდათ თქვენს წინააღმდეგ მივიღო პირველი უკიდურესი ზომები. გაქვს თქვენ უფლება ფული აგროვოთ თუ არა, ან ვისი სახელით? ჯანდაბულო.

რ უ ს ე თ ი

როსტოვში პოლიციამ მოსთხოვა გაზეთების გაყიდვების ხელწერილები, რომ იმათ არ გაჰყიდონ

სატახტო ქაღალდების გაზეთები, გარდა „მოსკოვ. ველომოსტ“ ისა და „მეჩე“-სი. (რუსკი სლოვო).

შინაგან საქმეთა სამინისტრო ამ დღეებში შეიკითხება ცირკულიარით გუბერნატორებს, რომ მოჰკრიბონ ცნობები: რამდენი პოლიტიკური პარტიარსებობს გუბერნიასა, საზოგადოებები, კავშირები და ადგილობრივი გაზეთები რომელ მიმართულებას ეკუთვნიან (XX ვიკ).

კიბხა რუსეთში დიქტატურის შემოღების შესახებ ჯერ არ არის გადაწყვეტილი. გუშინდელი გაზეთების უწყებები სამხედრო სამინისტროს საბჭოს წევრებსა და, მოიპოვევოდა ერთი ნუსხი „დიქტატურის დაარსების შესახებ. ვარაუდში უკანასკნელ მომდარ ამბების გამო, ძლიერ გაახარა დიქტატურის დაარსების ზოტადილე პარტია, მაგრამ ამის წინააღმდეგ დადის ხმები რომ 8 აგვისტოს აპირებენ ქალაქ პეტერბურგში მოხსნან საგანგებო დაცვის წესები.

(რუსკ. სლოვო).

როგორც პეტერბურგსკი ლისტაკი“ გადმოგვცემს ზოტადილე საკითხი რუსეთში საპარტიარხოს დაარსების შესახებ.

ამავე გაზეთს ატყობინებენ, რომ კიბხა სამსტიის შესახებ, აღარ აინტერესებს ბიუროკრატია. ამ ახლო მომავალში არ უცდიან ამსტიის გამოქვეყნებას.

კაპიტან კოკმა, ფინდინდის წითელ გვარდის წინამძღოლმა,

რომ ისინი ვინც ხალხს მიმართავენ ხოლმე—სწორედ ისე როგორც ჩვენნი დროის ბევრი სოციალისტები—გახს უხვედნენ პარტიუბას. შეგნებულად თუ შეუგნებლად ისინი თითქმის ამბობდნენ: „რა საკიროა აუხსნათ ხალხს თუ როგორ მოეწყოს ის მომავალი; დე ჯერ-ჯერობით მხოლოდ საბრძოლველი ძალა და ენერგია ზოგოვს ძველ დაწესებულებას დასანერგად. აი, ყოველივე ის, რაც მისგან მოითხოვება შემდეგ ვნახათ თუ როგორ უნდა მოეწყოს ხალხიო.“

ხალხს მომავალზე არას ეუბნებოდნენ თითქმის, ეშინოდათ მის რევოლუციონერ ენერგიის გაცივებისა და მიჰმარცხდნენ მხოლოდ მის გრძნობას. მიუთხოვდნენ რა არსებულ ძალმომრეობაზე, ეუბნებოდნენ: „აჯანყდი და ყველაფერი უკეთესად მოეწყობაო! რამდენი სოციალისტი და ანარქისტი მოქმედებენ ესეც ანაირად! სურთ რომ დაიჩაქონ აჯანყების მომლოცვა, ისინი ყოველივე ცდას ნომავალ საზოგადოების დასასურა-

გამოუგზავნა ერთ თავის რუს მეგობარს, ტეროკში მსოფრედს წერილი ქრისტიანიიდან, სადაც დაწერილებით არის მოთხრობილი მისი გაქცევა ფინლიანდიდან. ხმები ვითომ იგი დაეპატიმრებოდა ლუდგოფის ახლოს, ტუილი გამოდგა. იქ დაიჭირეს ერთი პირი რომელიც ძალიან ჰგავდა გარეგნობით და ტანის—მოყვანილობით კოკსა. გამოძიების შემდეგ იგი განათავისუფლეს. (პეტ. გაზ).

დეკემბერი

(რუსეთის დეკემბრთა სააგენტოსი)

სოფია. ფელიპპოლში შესდგა პიტინგი 1900 წარმომადგენლებისა, მაკედონიის და სხვათა ასოციაციებისა, დაესწრა ქალაქ ფელიპპოლის მოქალაქენი და მახლობელ მდებარე სოფლებიდან. მიღებულია შემდეგი რეზოლიუცია: 1) წინადადება მისცენ მთავრობას, ყველა ღონე იხმაროს, რომ შესრულებულ იქნას 23 პარაგრაფი ბერლინის ტრაქტატისა. მოისპოს დიპლომატიური ურთიერთობა საბერძნეთთან; საბერძნეთის ქვეშევრდომთა წინააღმდეგ მიიღო უკიდურესი რეპრესიული ზომები, რომელიც საერთა-შორისო უფლებით შესაძლებელია. 2) იცნო ყალბად მიურტყვების პროგრამა; 3) გამოაცხადოს სინანული, ბერძნებს წინააღმდეგ ძალადობაზე, რომელიც ბერძნების პროვოკაციამ გამოიწვია; 4) მოიწვიონ ბოლგარიის ხალხი, შესწირონ ყველა მატერიალური შეძლება, რომ განახორციელონ 23 პარაგრაფი ბერლინის ტრაქტატისა;

თებულად დამაძინებელ თორიად სთილიან!

და სწორედ ამიტომაც ხალხის იდეები გამოისტეგოდნენ მხოლოდ უარისყოფაში: „გადაწყვეთ ჩვენ ვალდებულებათა ქაღალდები! ძირს თიულო! ძირს ქალბატონი veto? ფარნებზე არსიტოკატები! მაგრამ ვის მიეცეთ განთავისუფლებები მიწა? ვის გადაეცეთ თანამოვედრი არსიტოკატთა მემკვიდრეობა? ვის მიეცეთ სახელმწიფო უფლება (რომელიც გაუსხლტა ქალბატონ veto-ს, ხელიდან დაარნაკლებად ძლიერ ძალათ შეიქნა იაკობინელთა ხელში)?

ისიც საეჭვოა, აღძრულიყვნენ თუ არა სეთო კითხვები? და როდესაც შენდგე, რევოლუციის დროს და კითხვებზე მხოლოდ იმისთვის დაიწყეს ლაპარაკი, რომ გადაეცათ ხალხი უფრო მართალი იქნება თუკეთა: გაერყვნათ ხალხი ბურჟუაზიულ წესწყობილებას მოხრებთ.

მაგრამ რაც უნდა ძლიერი იყოს იდეა, მთელი უფსკრული ამოიღეს მას. მოქმედებისაგან. ბურჟუაზია უძლური იყო მანამ ხალხი დახმარებას არ აღმოუჩენდა მას თვის მკლავებით თავის რევოლუციო-

კოპიო წარდგენილია სუსეთის, საფრანგეთის, ინგლისის, საბერძნეთის დიპლომატიის კანსულატთან.

ბერლინსკი. სოფელ ორლოვსკაში დაპატიმრეს ყოფილი წევრი სახელმწიფო სათათბიროსი პრეტულია. დაპატიმრეს მასწავლებელი და სოფლის ბეწვარი, რომელნიც სწევდნენ ავტოციას.

კიევი. სივანგებო საქმეთა გამოძიებელის კანცელარიაში, დატოვებულია მუქარის წერილი ეპიკოულ ანარქისტ ნიკოლაევის მიერ.

პარიზი. პრინცი მაგომეტ იბრაგიმის, სულთანის ბიძაშვილი სიკვდილის პირზეა, რომელსაც უბედურება შემთხვევა მატარაში სიერნობის გამო.

სოფია. გამოირკვა, რომ ანხიოლაში მოკლულია, 8 კაცი, 2 მთვანი ბოლგარულია. ორი ქალი და ბავშვი დაიღუპნენ ცეცხლში. დაიწვა 816 შენობა.

ვენა. დაპატიმრეს რუსეთის ქვეშევრდომი ბორის სიანჩისკი; რომელმაც კიევი გაიტაცა 83,000 მანეთი.

ბერლინევი. რევოლუციით დასკრეს პოლიციელი, რომელიც დღეს გარდაიცვალა.

ბალახანა. ზეიკოვის შუშის ქარხანაში გაფიცვა. მუშა ორატორები დაიბოხვეს. მოთხოვნილება ეკონომიურია.

რეველი. ფარდულში აღმოაჩინეს მრავალი სტამბის შრიფტი და არაღვალული ლიტერატურა. დაიჭირეს 5 კაცი და 3 ქალი.

ბაზმუბი. ვეტკის მაღაროებში მოხდა მუშების მავალირიცხოვანი მიტინგი. დრაგუნებმა გაისროლეს

ნურის სულით, თავის აჯანყებით და ჟაგერებით, რომლებმაც მსცეს საშუალება ბურჟუაზიის ძველ რეგიმის დამხმობისა.

ისტორიკოსები მედიდურად მოგვითხრობენ 14 ივლისზე ბურჟუაზიის რევოლუციით გატაცებაზე რევილიის მოახლოებისას. მაგრამ ეს მხოლოდ ლეგენდაა მომზადარ ამბების შემდეგ შეთხზული. ჩვენ წინააღმდეგ ამისა რევოლუციის ისტორიის შესწავლის დროს გვაოცებს ბურჟუაზიის მონური მორჩილება მეფის ბატონობის წინაშე, მისი მონური ქცევა 1789 წ., მისი მონური ქცევა 1789 წლის შემდეგ თუ 1792 წლის ივნისამდე. რამდენი ათასი ლაქია ერთ დეპრესიონლზე!

თვით რევოლუციის შუაგულში, როდესაც მთელი აღმოსავლეთი საფრანგეთისა ცეცხლით იყო მოკული, როდესაც ხალხი ყველგან ბორიკილებს აისხევდდა, ბურჟუაზიის განწყობილება მეფისადმი სასიცოცხლოა.

წაიკითხეთ თუნდაც ედგარ კინეს „რევოლუციაში“ (თავის 1, 342 გვ). შემდეგ სტრუკონები: „1792 წელს იაკობინური კლუბი ჯერ კიდევ რიოილური იყო; მას სურდა გაძე-

თორმეტჯერ. მრავალია დაქრულია და მოკლული.

პოლტავა. მოხდა შეტაკება ხეცსა და ღაზაჯებს შორის.

მოსკოვი. რუსეთ-ჩინეთის ბანდვან, ყალბი დოკუმენტით მოლით 20,000 მანეთი.

— კეტერის პარფუმერიის ქახნის მუშები და სპასკის მანუფატურისა გაფიცნენ.

— გაძარცვეს ეკლესია სოფელ როედენსტენსკაში.

ლონდონი. ვალბარაიზოში ყველა შენობა დაზიანებულია, გამოუჩადეს საომარ დროის წესები, მთელით ქალაქები აოხრებული აკლამ სურსათი და წყალი. ქალაქ ლოსადენში მოკლულია 8, 000 მეღვლეოში 2,000. და უახლოკარონი დაჩინენ. 12, 000. სანტიავოში მოკლულია 400 კაცი.

რუსეთში გამოცემული

მისილ დიასამიძე.

განცხადებანი.

ასოთ-ამწეობების თხოვნით მიემართავთ უგულა კორეჟონდენტებს გზავნონ თავიანთი წერილები, მხოლოდ

ერთ გვერდზე დაწერილი.

გება ბილო-ვარენისა, რომელმაც გაბედა და მონარქიის წინააღმდეგ გაილაშქრა. ამავე დროს რომეს-ბერი, სამი თვის წინმონარქიის დაცემაზე, სერიოზულთ სიამს კითხვას: „რა არის ნეტავ რესპუბლიკა?“ ის თავამოდებული დამცველი იყო როიალისტურ კონსტიტუციისა და ეს საკანონმდებლო კრების (La legislative) არსებობის დროს როდესაც ტრიბუნას მომარბული თვის გაზეთში ხალხის აღზრდას ამბარებს თავის დროს. მის ნაწერებში არც ერთი სიტყვაა რომელსაც შეეძლო ხალხის მომზადება მომავალ ცვლილებათათვის! 7 ივლის 1792 წელს ე. ი. ორნახევარი თვის წინ რესპუბლიკის გამოცხადებამდე, რესპუბლიკელები საკანონმდებლო კრებაზედ ფიცს სდებენ შეიზიზღონ რესპუბლიკა“).

ეს ხდებოდა 1792 წელს, რაღა იყო 1789 წელს? ჩვენთვის არავითარ ექვს არ შეადგენს, რომ სიამარ ძალას მხოლოდ ხალხი შეადგენდა. უიშისოდ არც რევოლუცია მოხდებოდა.

ფარ.

*) ამ ფაქტის სიბართლის დასამტკიცებლად გადასჩვეთ „Moniteur“.